



Skiffen Otta Rost har använts i bröstningsbanden i fasaden på Magasin X, som har fått sitt namn av de x-formade vindkryssen. Kombinationen natursten och trä är en hållbarhetens x-faktor där de två materialen växeldrar varandra.

Framtidens fasad

Magasin X i Uppsala är ett frontprojekt inom hållbart byggande. Ambitionen har varit att förena kostnadseffektivitet med så liten klimatpåverkan som möjligt. Det har resulterat i Sveriges största kontorshus, helt byggt på en trästomme med skifferfasad.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **AKSEL ALVAREZ**

Inflyttningsklara Magasin X ligger vid Resecentrum i Uppsala och är miljöcertifierad enligt LEED:s högsta klass: Platinum. Beställaren Vasakronan har varit drivande i valet att bygga helt i trä berättar Anders Tväråna, projektansvarig arkitekt på White Arkitekter i Uppsala.

– Man ville testa idén fullt ut, och det fanns även ett stort intresse för trälösningar från vår sida. Samtidigt krävdes en seriös satsning. Det finns alltid ett mått av osäkerhet i ett sådant här stort projekt där man vill testa nytt, vilket brukar få finansärer att dra öronen åt sig.

En grundlig riskanalys genomfördes innan projektet fick grönt ljus.

– Underhållsbehovet blev en viktig parameter och vi kom ganska snart

fram till att vi inte ville ha en utvändig träfasad som inte gick att nå med en enkel rullställning.

I sökandet efter ett fasadalternativ med låga CO₂-avtryck fattade man tidigt beslutet att satsa på skiffer.

– Vi har använt fasadskiffer i bostadsprojekt tidigare. Det är en relativt prisvärd produkt som ser trevligare ut än många andra alternativ. Och när det kommer till CO₂-avtryck kunde vi bland annat i studier av Skanskas Boklokprojekt utläsa att skiffer till och med var bättre än trä, om målarfärgen och underhållet räknades in. En skifferfasad har ju också den fördelen att den går att plocka ned och återanvända, eller ersätta om någon del går sönder.

Anders Tväråna berättar att han sedan

barndomen har en relation till skiffer. Uppvuxen i Arvika var närheten till det klassiska skifferbröttet i Glava mycket tydlig.

– Många hade skifferplattor på sina uteplatser. Flera av mina gamla vänner som har restaurerat eller byggt torp i omgivningarna har kunna plocka ned och återanvända skifferlagda tak.

Fasaden på Magasin X är monterad med leverantörens Nordskiffers patenterade metod för enkeltäckning på plåtläkt.

– Vi har bara använt skiffern i bröstningsbanden där inget sticker ut. Och det är exakt fyra lika stora skikt högt!

Skiffersorten är den norska Otta Rost som får sin typiska rostfärg när magnet-



Magasin X ligger vid pendlingsintensiva Resecentrum i Uppsala.



Terrasserna är täckta med en matta av sedum.



”Jag gillar när materialet verkligen får vara sig självt. Här finns både en hållbarhet och en variation som kompletterar – och dessutom blir väldigt vacker tillsammans.”



kisen – järn och svavel – i det yttersta lagret utsätts för erosion från vatten.

– För oss var det viktigt att det blev en bra variation i kulören och vi var på plats för att kontrollera olika pallar. Samtidigt ska man komma ihåg att ett naturmaterial alltid varierar, det är ju en del av det unika uttrycket.

Magasin X är ännu ett exempel på hur två olika naturmaterial växeldrar varandra, och skapar en större enhet i både gestaltning och funktion.

– Jag gillar när materialet verkligen får vara sig självt. Här finns både en hållbarhet och en variation som kompletterar – och dessutom blir väldigt vacker tillsammans.

Trästommen utgörs av liggande balkar och pelare i limträ, samt bjälklag av KL-trä. Pelarna står på varandra från botten

och hela vägen upp genom byggnaden, som omfattar 11 000 kvadratmeter. Magasin X har fått sitt namn efter de x-formade vindkryss som ger fasaden stabilitet.

Under byggnaden finns ett geoenergilager som består av 29 hål – cirka 350 meter djupa – där värme och kyla lagras för att användas så effektivt som möjligt. Solceller är placerade på takytan och i fasaden.

– Även solcellerna är enkla att montera och att byta ut, säger Anders Tväråna. ■



Projekt: Magasin X.
Beställare: Vasakronan.
Arkitekt: White Arkitekter.
Stenleverantör: Nordskiffer.



Skiffern i bröstningsbanden är monterad i fyra lika höga skikt.